

Regionální disparity v dostupnosti bydlení, jejich socioekonomické důsledky a návrhy opatření na snížení regionálních disparit

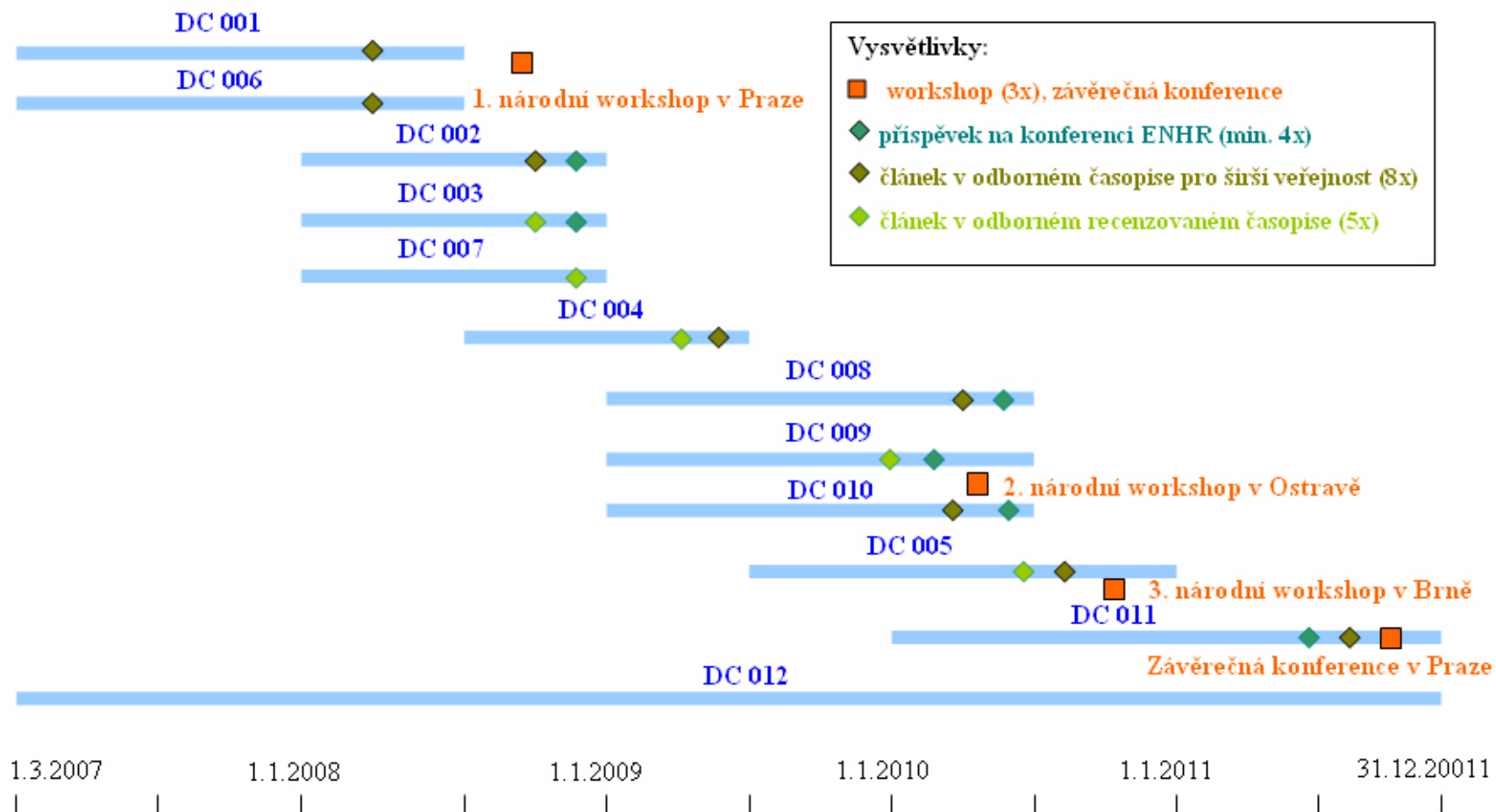
Sedmá koordinační schůzka řešitelů projektu

Blansko, 2.-3.4. 2009

Oddělení socioekonomie bydlení
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Časový plán na celé období projektu

Ohlédnutí za rokem 2008

- ➔ Velká řada výstupů, zejména monografie, workshop, články, web....
- ➔ Periodická zpráva hodnocena oponenty i komisí velmi pozitivně (samé A);
- ➔ Všechny navrhované změny nákladových položek a řešitelského týmu byly schváleny;
- ➔ Úspěšná obhajoba projektu p. Kudou v Olomouci před komisí;
- ➔ Možnost rozšíření záběru projektu a získání dodatečných finančních prostředků (seznáme nás dnes p. Křivánková).

Několik zbývajících dluhů

- ➔ **Distribuce monografie** – měl by ještě někdo dostat naší monografii? Nemohl by někdo mimo okruh týmu napsat recenzi? Prozatím se neobjevila v médiích, komu tak ještě zaslat?
- ➔ **Prezentace výsledků na konferenci ENHR** (všichni registrováni? všichni zaslali abstrakt? – 5 paperů: M. Mikeszová, P. Sunega, T. Kostelecký & J. Vobecká, J. Ceselský & M. Ferko, M. Kadlecová & M. Hadlač)
- ➔ **Dokončení disparitéru z pohledu fyzické dostupnosti bydlení!!** (prozatím jen finanční dostupnost bydlení), stále ještě neúplný, chybí fyzická dostupnost bydlení;
- ➔ **Propagace disparitéru** – představení zájemcům z MMR a krajů? Seminář v Praze? Zaslání informace?
- ➔ Jasně stanovení termínu následných **aktualizací disparitéru** – navržen 31.7. každého roku? NEZAPOMENOUT na povinnost každoroční aktualizace!
- ➔ **Vydání statí?** Stať v *Sociologickém časopise* přijata a vyjde ve druhém čísle 2009; stať do *Czech Sociological Review* v recenzním řízení? Stať ve *Stavebnictví*?
- ➔ Mimo to se připravilo a zaslalo několik statí do monočísla *Urbanismus a územní rozvoj*, díky týmu z VSB.

Rok 2009

- ➔ **Rok aplikačního výzkumu** – tvorba a testování nástrojů politik;
- ➔ **Rok mnohem užší tématické spolupráce mezi řešitelskými pracovišti** – rozsah si budeme muset definovat na dnešní schůzce (IRI a SOÚ v oblasti sociálního bydlení, daní z nemovitostí; IRI a VŠB v oblasti územního plánování);
- ➔ **Rok užší výzkumné spolupráce mezi řešitelskými pracovišti** – společná tvorba otázek do výzkumu ÚÚR (představí později zástupci VŠB), společná tvorba otázek do případných výzkumů CVVM, spolupráce u kvalitativních šetření;
- ➔ **Jedinečná možnost spolupráce i na tvorbě statí** - z DC008 až DC010 by měla vyjít jedna (možná dvě) statě do impaktovaného recenzovaného časopisu;
- ➔ **Větší zapojení IRI do výzkumných aktivit, řešení dílčích cílů, publikací, konferenčních vystoupení !**
- ➔ **Příprava na „přechod do regionů“** – aktivita A0904

DC008

- ➔ Návrh možných nástrojů ze strany státu, regionů či obcí, které by mohly vést ke zvýšení finanční dostupnosti bydlení a tak pozitivně ovlivnit **demografické chování mladé generace** a **omezit proces sociálního vyloučení** (Martin Lux, jinak Tomáš Kostelecký)
- ➔ **1.1.2009 - 30.6.2010**
- ➔ **Výsledkem dílčího cíle bude zejména znalost odpovědí na následující otázky:**
 - » Za jakých podmínek a v jakých konkrétních případech by zvýšení finanční dostupnosti bydlení prokazatelně:
 - ovlivnilo pozitivní změnu demografického chování mladé generace?
 - snížilo velikost skupin domácností potenciálně a akutně ohrožených sociálním vyloučením a zvýšilo úspěšnost jejich sociální reintegrace?
 - » Jakými formami regulace, opatření či veřejných podpor ze strany státu, regionu či obce (nebo spolupráce veřejných a soukromých subjektů) lze zvýšit finanční dostupnost bydlení obecně, a specificky v těchto případech, a jaké formy regulace, opatření či veřejné podpory již byly pro tento účel zavedeny?

DC008 - pokračování

➔ Pro každou novou potenciální formu regulace či podpory (či úpravu stávajících forem regulace či podpory):

- » Odpovídá tato forma regulace či forma podpory existujícímu českému právnímu prostředí a je slučitelná s právem Evropské unie?
- » Pokud ne, je tato forma regulace či podpory podobná některým regulacím či podporám v jiných členských zemích EU?
- » Jak rozsáhlá by musela být změna dosavadní legislativy tak, aby byla tato forma regulace či podpory ustavena v ČR, pokud by tato změna nenarušila právo Evropské unie?
- » Existuje ochota nebo alespoň jistý reálný výhled, že by této změny legislativy bylo možné dosáhnout?
- » Existují nějaké možnosti alternativního nastavení této formy regulace či podpory tak, aby více odpovídala českému právnímu prostředí nebo aby změna legislativního prostředí byla více průchodná?
- » Kdo by měl takovou regulaci vykonávat, resp. takovou veřejnou podporu poskytovat a rozdělovat (stát, region, obec)?
- » Jak reálné (průchodné) je zavedení alternativních nových forem regulace či veřejné podpory?

DC008 - pokračování

⇒ Pro stávající i nové formy regulace či podpory:

- » Jaké veřejné i ostatní (neveřejné) náklady mají současné regulace či veřejné podpory a jaké veřejné i ostatní náklady by mohly mít alternativní nové formy regulace či veřejné podpory?
- » Jaký efekt mají současné formy regulace či veřejné podpory, resp. jaký efekt by mohly mít nové či upravené formy regulace či veřejné podpory, na splnění stanoveného cíle?
- » Jaké nezamýšlené efekty mají současné formy regulace či veřejné podpory a jaké nezamýšlené efekty by mohly mít alternativní nové formy regulace či veřejné podpory?

DC009

➔ Návrh možných nástrojů ze strany státu, regionů či obcí, které by mohly vést ke snížení reg. disparit ve fin. dostupnosti bydlení, a tak pozitivně ovlivnit demografické chování mladé generace a vést k vyšší prostorové mobilitě domácností za prací (Petr Sunega, jinak Tomáš Kostelecký)

➔ **1.1.2009 - 30.6.2010**

➔ **Výsledkem dílčího cíle bude zejména znalost odpovědí na následující otázky:**

- » Za jakých podmínek a v jakých konkrétních případech by snížení regionálních disparit ve finanční dostupnosti bydlení mezi jednotlivými kraji (regiony NUTS 3) prokazatelně:
 - snížilo regionální disparity v demografickém chování mladé generace?
 - zvýšilo prostorovou mobilitu domácností za pracovními příležitostmi?

DC010

- ➔ Návrh možných nástrojů ze strany státu, regionů či obcí, které by mohly vést ke zvýšení fyzické dostupnosti bydlení a snížení regionálních disparit ve fyzické dostupnosti bydlení
- ➔ **1.1.2009 - 30.6.2010**
- ➔ **Výsledkem dílčího cíle bude zejména znalost odpovědí na následující otázky:**
 - » Jakými formami regulace, opatření či veřejných podpor ze strany státu, regionu či obce (nebo spolupráce veřejných a soukromých subjektů) lze zvýšit fyzickou dostupnost bydlení obecně, zejména pak fyzickou dostupnost bydlení pro mladou generaci, pro domácnosti ohrožené sociálním vyloučením a pro typy domácností, u kterých je nesoouměr mezi nabídkou a potřebou po bydlení v jednotlivých regionech nejvyšší? Jaké formy regulace, opatření či veřejné podpory již byly pro tento účel zavedeny?
 - » Jakými formami regulace, opatření či veřejných podpor ze strany státu, regionu či obce (nebo spolupráce veřejných a soukromých subjektů) lze snížit regionální disparity (na úrovni NUTS 3) ve fyzické dostupnosti bydlení? Jaké formy regulace, opatření či veřejné podpory již byly pro tento účel zavedeny?
 - » Jaké formy regulace, opatření či veřejných podpor by měly být pro účel zvýšení fyzické dostupnosti bydlení, resp. snížení regionálních disparit ve fyzické dostupnosti bydlení, nově aplikovány (například nové formy nájemního bydlení), ovšem tak, aby nedošlo k plýtvání veřejných zdrojů a aby tato opatření byla zřetelně geograficky i sociálně zacílena?

Aktivita A0904

- ➔ **30.6.2009 – 31.12. 2009**
- ➔ **Příprava mapování velikosti skupin obyvatel akutně ohrožených sociálním vyloučením ve vybraných čtyřech krajích (NUTS 3) v souvislosti s vývojem finanční dostupnosti bydlení a regionálních disparit v dostupnosti bydlení**
- ➔ Výsledkem aktivity bude znalost počtu (rozsahu) obyvatel v jednotlivých vybraných krajích, kteří jsou přímo ohroženi sociálním vyloučením a nedostatečným přístupem k bydlení odpovídajícího standardu, faktorů, které jsou zpravidla příčinou sociálního vyloučení těchto osob a politik uplatňovaných obcemi (resp. městskými částmi) s cílem zabránit sociálnímu vyloučení těchto osob, resp. napomoci jejich sociální reintegraci.
 - » Zjišťování přes dotazník ÚÚR, šetření mezi neziskovkama, šetření přímo na místě!
 - » U nás (Praha a SČ kraj): Martina Mikeszová, Anne Morisseau, Tomáš Kostelecký a Jana Vobecká
 - » IRI – Jihomoravský kraj: ?
 - » VŠB – Moravskoslezský kraj: ?

Návrhy nástrojů bytové politiky DC008 – DC010

- ➔ **Aplikované alespoň v určité podobě již v zahraničí, dnes či v minulosti** (je potřeba vždy udělat přehled všech známých nástrojů v této oblasti aplikovaných ve vyspělých zemích a studiích k jejich hodnocení – *literature review*);
- ➔ **Aplikovatelné v českých podmínkách** – velmi důležité, je nutné vzít v úvahu nejen legislativní rámec, ale také politickou průchodnost, zájmy politických stran, lobbying (nesmí se jednat o nástroje, které zůstanou pouze na papíře!)
- ➔ **Aplikovatelné alespoň v určité testovací podobě na úrovni obcí nebo krajů** – velmi důležité, obce a kraje by se měli výhledově stát hlavními zájemci o naši práci, je potřeba se na ně zaměřit a i nástroje volit takové, které lze minimálně testovat v posledních letech projektu na úrovni obcí nebo krajů (například ve spolupráci vybraných obcí a úřadů práce);
- ➔ **Efektivní** (tedy šetrné k veřejným výdajům) a **dobře zacílené** na cílové skupiny; **otestované z hlediska zájmu, efektivity a efektivnosti** – zájem obcí je možné zjistit z šetření UUR, spoluprací se Svazem měst a obcí, případně pomocí dodatečných šetření mezi zástupci vybraných čtyř krajů; efektivitu a efektivnost navrhovaných nástrojů a jejich alternativ je možné testovat a srovnat pomocí již existujících dat z velkých šetření; přiřazení otázky do omnibusu CVVM na vzorku v celé ČR; experimentu nebo kvalitativních šetření (*focus groups*) v jednom ze čtyř prioritních krajů;
- ➔ **Otevřeně popsané z hlediska potřebných veřejných výdajů, legislativních změn a případných vedlejších (nezamýšlených) efektů** – opět velmi důležité, je potřeba vytvořit alternativní nastavení doporučovaných nástrojů, odhadnout případné dopady na veřejné rozpočty, přesně specifikovat potřebné legislativní změny, soulad s právem EU a zejména pak otevřeně vypsát a případně i kvantifikovat možné vedlejší efekty (například na fungování trhu bydlení, past chudoby, ceny stavebních prací a jiné).

Nároky na řešení DC008 – DC010

- ➔ Podrobné **studium zahraničních zkušeností**, studium hodnocení vybraných nástrojů v zahraničním prostředí, vytvoření **přehledu nástrojů** používaných v zahraničí s jejich stručným popisem a hodnocením (bylo-li nějaké publikováno), na závěr **SWOT analýza** hlavních (dvou až čtyř) vybraných nástrojů;
- ➔ **Zjištění o aplikovatelnosti** vybraných nástrojů v českém prostředí - politická průchodnost, zájmy, legislativní rámec, soulad s právem EU, veřejné výdaje, zájem obcí zjištěný z šetření ÚÚR atd.;
- ➔ **Testování efektivity a efektivnosti** – za využití dat z velkých šetření, omnibusu CVVM nebo kvalitativních výzkumů zajistit alespoň pár přesvědčivých argumentů, že „to bude fungovat“;
- ➔ **Testování alternativních nastavení nástroje a případných vedlejších efektů** – vybrané nástroje by měly být testovány v alternativních nastaveních a z nich by měly být odhadnuty veřejné výdaje, efekty a zejména pak vedlejší efekty na fungování trhu, sociální politiku, zaměstnanost, hospodářství a jiné!

Nároky na řešení DC008 – DC010 - pokračování

➔ V žádném případě se nesmí jednat o:

- » Suchý přehled nástrojů a jejich zdlouhavý popis;
- » Doporučení jen pro to, aby se nějaká doporučení udělala – tj. bez zevrubné analýzy aplikovatelnosti, efektivity, efektivnosti, veřejných výdajů a vedlejších efektů!!! **NEJSME POLITICI, NEJSME ZÁJMOVÉ SKUPINY**
- » Doporučení bez velmi kritického zhodnocení potřebných veřejných výdajů, přímých a nepřímých efektů – **NIC NEZAMLČOVAT, UKÁZAT NEVÝHODY, PŘÍPADNÁ NEBEZPEČÍ, I NEGATIVNÍ ZKUŠENOSTI V ZAHRANIČÍ**
- » Větší množství nástrojů – spíše jen maximálně dva či tři nástroje (nebo reformy, změny stávajících nástrojů!) v každém dílčím cíli, které ovšem mají reálnou šanci být přijaty
- » Každý dílčí cíl by si, vedle slibované statě v impaktovaném recenzovaném časopise, zasloužil samostatnou zprávu (rozsah do 30 stran) ve formě *Policy Paper* v jednotné struktuře a se stejnou obálkou, která by mohla být vydána s ISBN nebo alespoň umístěna na internetové stránky, a která by byla snadno čitelná zástupci lokální, regionální samosprávy i centrální správy.

